

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта махсус таълим вазирлигининг
2012 йил 26 декабрдаги
507 - сонли буйруғи билан
тасдиқланган.

Филология (Қорақалпоқ адабиёти)

олий таълим муассасалари педагоглари учун малака ошириш йўналишининг
ўқув дастури

Тошкент – 2012

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ
ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ХУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ МИНТАҚАВИЙ
МАРКАЗИ

Малака ошириш ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг 2012 йил 25 декабрдаги 4 -сонли баёни билан маъқулланган.

Тузувчилар: ЎзМУ доценти: п.ф.н. Ф.Т.Эсанбобоев,
ТДПУ профессори: п.ф.д. Н.А.Муслимов,
ҚДУ профессор-ўқитувчилари: фал.ф.д.,
А.Бердимуратова ф.ф.д., проф. Ш. Абдиназимов,
и.ф.н., доц. Ш. Арзуова, п.ф.д., проф. У. Алеуов,
ф.-м.н, доц. Р.Мустафаева, т.ф.н., доц. Ш.Ешмуратов,
п.ф.н., А. Тажиева, катта ўқитувчи, Н.В. Пирниязова,
ф.ф.д., проф. Қ. Жаримбетов, ф.ф.д., проф.
Қ. Оразымбетов, ф.ф.н. Ж.Низаматдинов, ф.ф.н. Қ.Юсупов .

Такризчилар: ф.ф.д., проф. Қ. Оразымбетов – ҚДУ “ Адабиёт назарияси ва ўқитиш методикаси” кафедраси профессори,
ф.ф.д., проф. К.Алламбергенов – НДПИ “Қорақалпоқ адабиёти” кафедраси профессори.

Ўқув дастурлари Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети Илмий кенгашида тавсия қилинган (2012 йил 14-ноябрдаги 4/8.9-сонли баённома).

Кириш

Дастур олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий тайёргарлиги даражасини ривожлантириш, уларнинг илғор педагогик тажрибаларни ўрганишлари ҳамда замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш бўйича малака ва кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг долзарб масалаларини ўрганиш, глобал Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойихалаш, педагогик маҳоратни ошириш, Ўзбекистоннинг энг янги тарихини билиш, фан, таълим, ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, тегишли мутахассисликлар бўйича илм-фанни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини, илмий-тадқиқотлар ўтказишнинг самарали методларидан фойдаланишга ўргатиш асосий вазифалар этиб белгиланган.

Шу билан бирга олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларнинг мунтазам касбий ўсишида интерактив методлар, педагогларнинг таҳлилий ва ижодий фикрлашини ривожлантиришга йўналтирилган инновацион методикалар, масофадан ўқитишни, мустақил таълим олишни кенгайтиришни назарда тутувчи техника ва технологиялардан фойдаланган ҳолда машғулотлар олиб бориш малака ва кўникмаларни ривожлантириш назарда тутилади.

Дастур доирасида берилган мавзулар тингловчилар педагог кадрларга қўйиладиган давлат талабларини, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турларини билишлари, талаба шахси ва унинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда таълимда индивидуаллик ва дифференциал ёндашувга эришувлари ва таълим жараёнларида муаммоли таълим, ҳамкорлик технологияси ва интерфаол усулларини амалда қўллай олишлари, ахборот технологияларидан таълим-тарбия жараёнида самарали фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлишларини таъминлашга қаратилган.

Умумий тайёргарлик модули:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим-тарбия масалалари;
- Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари;
- Таълим сифати менежменти.

Умумкасбий тайёргарлик модули:

- Олий таълим педагогикаси ва психологияси;
- Электрон педагогика асослари;
- Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат;
- Амалий хорижий тил.

Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- XIX аср қорақалпоқ адабиётининг жанрлар тизими
- Адабий асарни структурал талқин қилиш масалалари;

- Филология фанларида методология, услуб ва усул масалалари.

Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Мутахассислик фанларининг дидактик таъминоти;
- Мутахассислик фанларини ўқитишдаги инновациялар.

Танлов фанлари модули.

Курснинг мақсади ва вазифалари

Олий таълим муассасалари “Филология (Қорақалпоқ адабиёти)” фанидан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари “Филология (Қорақалпоқ адабиёти)” фанидан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб муаммолари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларга қўйиладиган талаблар

Тингловчи:

- мустақиллик даври адабиёти истилоҳининг моҳияти;
- адабий тур ва жанрлар таснифи;
- бадиий асар компонентлари;
- ижодий метод ва адабий оқимлар;
- бадиий шакл компонентлари ва уларнинг таркибий таҳлили;
- образлар тизими ва унга онтологик муносабат;
- сюжет ва мотив, композицион сатҳлар бўйича таркиблаш;
- адабиётшунослик методологияси ва дунёқараш масаласи;
- биографик, психоаналитик, структурал, социологик ва бошқа методлар;
- адабий-илмий мактаблар, уларнинг намояндалари;
- адабиётшунослик методларининг таҳлил ва талқин тамойиллари;
- бадиий матннинг илмий-назарий талқини ва таҳлили;
- бадиий асарнинг микроанализи;
- адабий-назарий фикрларнинг ёзма ифодаси;
- адабий оқимларга хос хусусиятларни бадиий асар таҳлили асосида илғай олиш;
- бадиий асар таҳлилидан адабий-назарий хулосалар чиқариш;
- исломгача бўлган туркий адабиёт тарихи;

- адабиёт тарихини даврлаштириш тамойиллари;
- мумтоз адабиёт поэтикаси хусусиятлари;
- тасаввуфий истилоҳлар моҳияти;
- мумтоз адабиёт тараққиётида адабий муҳит ва мактаблар ўрни;
- қорақалпоқ адабиёти тарихи тараққиётида ҳал қилувчи ўрин тутган адабий сиймолар;
- миллий уйғониш даври адабиёти тараққиётининг асосий йўналишларини белгилаш;
- бадиий асарларни таҳлил қилишнинг анъанавий ва янгича усулларини қўллай олиш;
- янги қорақалпоқ адабиёти тараққиётининг асосий йўналишларини белгилаш;
- бадиий асарларни таҳлил қилишнинг анъанавий ва янгича усулларини қўллай олиш;
- янги қорақалпоқ адабиётини даврлаштириш тамойилларини адабий жараёнга татбиқ этиш;
- янги қорақалпоқ адабиёти намуналарининг жаҳон бадиияти хазинасидаги мақомини белгилашни **билиши** керак.

Тингловчи:

- адабиётшуносликда структурал методнинг ўрни ва бадиий таркиблаш жараёнини тушунтира олиш;
- бадиий матнни талқин этиш ва унга герменевтик муносабат билдириш;
- бадиий матннинг лингвопоэтик хусусиятлари ва уларни таркиблаш жараёнини тушунтира олиш;
- бадиий асарни услубий таҳлил этиш;
- адабий оқимларга хос хусусиятларни бадиий асар таҳлили асосида илғай олиш;
- бадиий асар таҳлилидан адабий-назарий хулосалар чиқариш;
- илмий фикрларни муайян тизим асосида ифодалаш;
- илмий таҳлил ва талқинда методология **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- структурал таҳлилда эстетик таҳлил тамойилларига таяниш;
- бадиий матннинг сатҳлар бўйича таркиблашда структурал метод тамойилларига амал қилиш;
- услубий таҳлил жараёнида бадиий матн ва ёзувчи услуби сирларини аниқлаш;
- стилистик таҳлил жараёнида поэтик лексика, фонетика ва поэтик синтаксис имкониятларидан фойдаланиш;
- матннинг ритмик таҳлилида вазн ўлчовларини қўллай билиш;
- матнга муайян адабий-илмий методни татбиқ этиш;

- методлар умумийлигидан бадиий асарнинг эстетик моҳиятига кириб бориш;
- мумтоз адабиётга доир тур ва жанрларни фарқлаш;
- шеърини вазнларни беҳато ажрата олиш;
- бадиий тасвир воситаларини фарқлай билиш;
- қорақалпоқ адабиёти тарихига оид матнларни ўқиш ва шарҳлаш;
- мумтоз адабиёт намуналарини илмий-эстетик талқин қилиш;
- миллий уйғониш даври қорақалпоқ адабиёти намуналарини филологик ва дидактик таҳлил қилиш;
- давр адабиётидаги асосий ижодий оқим ва йўналишларни фарқлаш;
- илмий тадқиқот жараёнида миллий уйғониш даври қорақалпоқ адабиётига оид манбалардан фойдалана олиш;
- танланган мавзу юзасидан умумлашма илмий хулосалар чиқара билиш;
- янги қорақалпоқ адабиёти намуналарини филологик ва дидактик таҳлил қилиш;
- XX аср адабиётидаги асосий ижодий оқим ва йўналишларни фарқлаш;
- илмий тадқиқот жараёнида XX аср адабиётига оид манбалардан фойдалана олиш;
- танланган мавзу юзасидан умумлашма илмий хулосалар чиқара билиш олиб бориш **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Курсни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Модуллارни ўқитишда дарслик, ўқув қўлланмалар, маъруза матнларининг электрон версияларидан, электрон плакатлар ва бошқа электрон ресурслардан фойдаланилади. Машғулотлар семинар-тренинг шаклида олиб борилади ва кичик гуруҳларда ишлаш каби интерфаол методлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Малака ошириш жараёни 144 соатни ташкил этади. Ўқув юкламаси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Ўқув курсини тугаллаган тингловчиларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги 25-сон қарори билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака оширганлиги ҳақидаги сертификат берилади.

“Филология (Қорақалпоқ адабиёти)”

малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг таркиби мазмуни

I. Умумий тайёргарлик модули

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари.

И.Каримов асарларида жамият тараққиёти тўғрисида янги назарий концептуал ёндошувнинг илмий асослари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётини

сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллигига асосланиши. Жамият ривожланиш босқичлари. Мустақиллик ва ўтиш даврининг зарурияти. Тараққиётнинг “Ўзбек модели”нинг ишлаб чиқилиши, асосий принциплари. Жамият тараққиётини демократлаштириш ва модернизация қилиш. Эришилган ютуқлар ва унинг истиқболлари.

Демократик жамият қуришда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти унинг муҳим шарти эканлиги. Мамлакатда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясининг ишлаб чиқилиши, унинг асосий йўналишлари. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган янги қонунлар ва ўзгаришларнинг аҳамияти.

Глобаллашув ва таълим-тарбия тизимидаги замонавий талаблар. Ахборот коммуникация тизими, замонавий педагогик технологиядан фойдаланиш ва унинг афзалликлари. Таълим-тарбиянинг миллий-маънавий негизлари, умумдемократик принципларга асосланиш, миллий ғоя негизларидан таълим-тарбияда фойдаланиш.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг Қарорлари.

Давлат таълим стандартлари, классификатор, ўқув режалар, фан дастурлари, Олий таълим вазирлигининг низомлари, буйруқлари, йўриқномалар ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг мазмуни ва моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ваколатлари, маҳаллий давлат органларининг ваколатлари, Олий таълим муассасаларининг ваколатлари.

1.3. Таълим сифати менежменти.

Умумий сифат менежменти тушунчаси, унсурлари, асосий ғояси ва тамойиллари. Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш функциялари ва босқичлари. Таълим сифатини юксалтириш воситалари.

Олий таълим тизимининг сифатига таъсир этувчи омиллар. Ўқув жараёни сифати. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва илмий салоҳияти. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати.

Олий таълим сифатини баҳолашнинг асосий йўналишлари. ОТМларнинг рейтинги. Ўқитувчи илмий фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари. Ўқитувчининг маънавий-ахлоқий фаолиятини баҳолаш мезонлари. Мутахассислик фанлари бўйича ўқитувчининг услубий рейтинг баҳосини

аниқлаш тартиби. Таълим жараёнини баҳолаш усуллари ва технологияси. АРМ ва кутубхона хизматини баҳолаш. Талабанинг «лавозим имконияти»ни баҳолаш услубиёти. Битирувчи талабаларнинг лавозим имконияти бўйича сифат тоифалари ва белгилари. Факультет ва кафедралар даражасида сифат менежменти.

II. Умумқасбий тайёргарлик модули

2.1. Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

Олий таълим педагогикаси ва психологияси фанининг долзарб муаммолари. Таълим жараёни ягона тизим сифатида. Таълим парадигмалари. Педагогик тадқиқот методлари. Олий таълимни модернизациялаш ва оптималлаштириш. Таълим жараёнининг психологик ўзига хослиги. Ўқув мотивацияси ва таълим самарадорлиги. Шахс психологияси ва шахсга йўналтирилган таълим. Педагогик коммуникацияда психологик компетентлик.

2.2. Электрон педагогика асослари.

Ахборот – коммуникация технологиялари ҳақида тушунча, ахборот – коммуникация технологиялари воситалари. Янги ахборот технологиялари, ахборот тизимини бошқариш, ахборот тизимининг функционал ташкил этувчилари. Маълумотларни марказлашган ҳолда қайта ишлаш. Маълумотларни узатиш тизимлари ва уларнинг характеристикаси. Замонавий коммуникацион технологиялар. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологиялар, интерактив технологиялардан фойдаланиш.

Ўқув мақсадли электрон воситаларни яратиш ва уларнинг сифатини баҳолаш, ўқув-тарбия жараёнининг ахборот-методик таъминотини ва ўқув муассасаси ташкилий бошқарув тизимини автоматлаштириш ва унинг истиқболлари, электрон ўқув материаллар базасининг тузилмаси ва таркиби, таълимий ИНТЕРНЕТ ресурслари ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш.

Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи. Электрон ўқув материаллари ва уларнинг турлари. Замонавий дастурлаш тиллари асосида электрон ўқув материалларини яратиш.

Аудиовизуал ахборот: табиати, манбалари, ўзгартирувчилар, ташувчилари. Ўқитишнинг аудиовизуал технологиялари: теле ва видеоконференциялар ва уларни ташкил этиш, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмалари, аудио, видео ва компьютерли материалларнинг банки, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмаларини яратишнинг дидактик принциплари. Ўқитишнинг интерфаол технологиялари.

2.3. Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

Таълим технологиялари ва педагогик маҳоратнинг назарий асослари. Таълим технологияси ва шахсга йўналтирилган таълим турлари. Замонавий таълим (модулли, муаммоли, интерфаол, ҳамкорликда ишлаш, индивидуал, информатсион) технологиялари. Олий таълим муассасаларида аудитория ва аудиториядан ташқари таълимни ташкил этиш. Педагогик мулоқот маданияти ва психологияси. Педагогнинг коммуникатив ва креатив қобилиятлари. Касбий компетентлик. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик техника. Нутқ техникаси ва маданияти. Педагогик низолар. Педагогик жараёни технологиялар лойиҳалаштириш.

2.4. Амалий хорижий тил.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” қарорининг моҳияти ва тарихий аҳамияти. Чет тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш. Жаҳон цивилизацияси ютуқлари ва дунё ахборот ресурсларидан фойдаланиш. Халқаро ҳамкорлик ва мулоқотларни ривожлантириш. Таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш. Чет тилини эгаллаш даражаларининг Европа системаси (CEFR) ва унинг асосий даражалари. Сўз бирикмалари атрофида мулоқот. Сўзлашув ва эшитиш қобилияти. Ишда, ўқишда, бўш вақтларда бўладиган суҳбат малакасини шакллантириш. Эркин касбий мулоқот. Чет тилида илмий мунозара. Туризмга оид мулоқот. Йирик, мураккаб матнлар ва уларни тушуна олиш кўникмаси. Фикрни раво ифодалаш. Чет тилида бўлган интернет матнларининг асосий ғоясини тушуниш. Таржима хусусиятлари. Оғзаки ва ёзма таржима.

III. Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули

3.1. XIX аср қорақалпоқ адабиётининг жанрлар тизими

Мазкур фан ҳақида умумий тушунчаларга эга бўлиш. XIX аср қорақалпоқ адабиёти тарихи ҳақида теран тасаввурларни эгаллаш. XIX аср қорақалпоқ адабиёти поэтикаси ва мафкуравий тазийқи. Қорақалпоқ адабиётининг жанрлар тизими. Бадиий анъаналар ва новаторлик. XIX аср қорақалпоқ адабиётида қардош туркий халқлар адабиёти ва жаҳон адабиёти бадиий ва жанрлар анъанаси. XIX аср қорақалпоқ адабиётининг тили. Ифодавий ва тасвирий воситалар. Адабий турлар ва жанрлар ҳақида умумий тушунчалар. Бадиий адабиёт ва жанрлар. Бадиий образ яратишда турлар ва жанрларнинг роли. Ёзувчи ғоясини беришда тур ва жанрларни танлаш тамойиллари. Бадиий асарларни тур ва жанрлар бўйича тасниф қилиш тамойиллари. Шарқ ва Ғарб адабиётларидаги жанрлар тизими ва уларнинг қорақалпоқ адабиёти

томонидан ўзлаштирилиши.

3.2. Адабий асарни структурал талқин қилиш масалалари.

Бадиий асар ҳақида тушунча. Бадиий асар таҳлилида адабиёт назариясининг роли. Бадиий ижод ва адабиёт назарияси. Адабиётшунослик муаммолари ва адабиёт назарияси. Адабиётшунослик масалалари бўйича илмий баҳслар юрита олиш.

3.3. Филология фанларида методология, услуб ва усул масалалари.

Адабиёт фанларини ўқитиш методикаси тўғрисида тушунчалар ва унинг фан сифатида хусусиятлари, адабиёт фанларини ўқитишниг услублари, асосий тамойиллари, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида янги педагогик технологияни қўллаш. Адабиёт фанларини ўқитиш методикаси ёзилган илмий назарий адабиётларни теран ўрганиш. Адабиёт бўйича факультатив машғулотларни уюштириш. Ёзма ишлар ўтказиш. Баҳолаш методикаси. Адабиёт дарсларини таҳлил қилишни ўрганиш.

IV. Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули

4.1. Мутахассислик фанларининг дидактик таъминоти.

Адабиёт тарихининг маданият тарихидаги ўрни. Адабиёт тараққиётининг асосий босқичлари. Ноғайлар давридаги қорақалпоқ адабиёти. XVI-XIX асрлар адабиётининг хусусиятлари. Ажиниёз, Бердақларнинг адабий мероси. Адабий муҳит ва мактаблар. XIX аср қорақалпоқ адабиётининг тараққиётга этиш йўли. Ушбу даврдаги адабий муҳит. XIX асрнинг оқири, XX асрнинг бошидаги қорақалпоқ адабиёти. Адабиётда янги йўналишларнинг фойда бўлиши. Ушбу давр адабиётининг асосий хусусиятлари.

4.2. Мутахассислик фанларини ўқитишдаги инновациялар.

Мумтоз адабиёт тарихи ва адабий танқидчилик. Миллий адабиётшуносликнинг шаклланишида матбуот воситаларининг роли. XX аср бошлари адабиётшунослиги ва адабий танқиднинг вужудга келиши. Н.Давқараев, М.Нурмухаммедов, С.Ахмедовларнинг адабий танқидий қарашлари. Адабий танқид тарихи – адабий асарлар ва жараённи баҳоловчи мезон сифатида. Адабий танқидчиликда шакл ва услублар хилма-хиллиги. Қ.Мақсетов, Н.Жапақов, Қ.Султанов ижоди. Бугунги ёш адабиётшунос ва мунаққидлар хусусида

V. Танлов фанлари модули

Таълим соҳалари йўналишлари бўйича тингловчиларнинг эҳтиёжидан келиб чиқиб олий таълим муассасаси хузуридаги минтақавий марказлари танлов фанлар модулининг таркибий қисми ва мазмунини белгилайди.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Бадиий образ яратишда турлар ва жанрларнинг роли. Ёзувчи ғоясини беришда тур ва жанрларни танлаш тамойиллари. Бадиий асарларни тур ва жанрлар бўйича тасниф қилиш тамойиллари. Бадиий ижод ва адабиёт назарияси. Адабиётшунослик муаммолари ва адабиёт назарияси. Адабиёт бўйича факультатив машғулотларни уюштириш. Ёзма ишлар ўтказиш. Адабий муҳит ва мактаблар. XIX аср қорақалпоқ адабиётининг тараққиётга этиш йўли. Ушбу даврдаги адабий муҳит. XIX асрнинг оқири, XX асрнинг бошидаги қорақалпоқ адабиёти Миллий адабиётшуносликнинг шаклланишида матбуот воситаларининг роли.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил ишни муайян модулар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб бажаради:

- Реферат (модулга ажратилган соатлар ҳажмидан келиб чиқиб белгиланади).
- Такдимот (танланган мавзу асосида такдимот тайёрланади).
- Мутахассислик фани бўйича ўқув-дидактик материаллар тайёрлаш.
- Мутахассислик фани бўйича машғулотлар ишланмаларини лойиҳалаш.
- Даражали тестлар банкини яратиш.
- Кейслар банкини яратиш.
- Ижодий топшириқлар ишлаб чиқиш.

Мустақил иш мазмуни танланган мавзуга мос бўлиб уни бажаришда қуйидагиларга эътибор берилади:

Таркиби:

- титул варағи;
- кириш;
- асосий қисм;
- хулоса;
- фойдаланган адабиётлар рўйхати;
- илова (интернет тармоғидан олинган маълумотлар, амалий материаллар нусхалари, дарс ишланмаси ва б.).

Мазмуни:

- тавсия қилинган адабиётларни мутоала қилиш;
- мутахассислик фанларида инновациялардан фойдаланиш;
- мультимедия дарсликларини яратиш мезонлари;

- талаба билан индивидуал ишлашда педагогик маҳорат;
 - касбий педагогика муаммолари;
 - интернетда мавзуга оид маълумотларни излаш ва мутоала қилиш;
 - малака ошириш курси давомида мустақил дарс олиб бориш;
 - дарснинг маърузаси, тарқатма материаллари, технологик харитасини тайёрлаш;
 - касбий педагогиканинг услубий таъминоти муаммолари;
 - педагогик фаолиятда анъанавийлик ва инновациялар;
 - ўзбек педагогик услубиёти ва унинг модернизацияси.
- Мустақил иш мазмуни ва шакли йўналиш таркибидаги модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кенгайтирилиши ва ўзгартирилиши мумкин.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари:

1. Адабиёт тараққиётининг асосий босқичлари;
2. Мумтоз адабиёт жанрларининг пайдо бўлиши ва тараққиёти;
3. Янги қорақалпоқ адабиётини мумтоз сўз санъатидан фарқлари;
4. Янги қорақалпоқ адабиётининг асосий хусусиятлари;
5. Янги қорақалпоқ адабиётининг ижодий методлари;
6. Янги қорақалпоқ адабиётининг тараққиёт босқичлари;
7. Янги қорақалпоқ адабиётининг йирик намояндалари;
8. Адабиётшуносликнинг таркибий қисмлари;
9. Адабиётшуносликнинг бошқа фанлар билан алоқаси;
10. Бадиий таҳлилнинг адабиётшуносликдаги ўрни;
11. Адабий назарий тафаккур тараққиёти;
12. Жаҳон ва туркий халқлар адабиёти тарихи, даврлари;
13. Жаҳон адабиёти тарихида адабий ижодий методлар;
14. Жаҳон ва туркий халқлар адабиётининг тараққиёт тамойиллари;
15. Жаҳон адабиётининг машхур намоёндалари ижоди;
16. Фанларнинг моҳияти ва асосий мазмуни;
17. Танқидчиликнинг адабиётшуносликдан фарқлари;
18. Ҳозирги адабий жараённинг асосий хусусиятлари;

Дастурнинг информацион-методик таъминоти

Модулларни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот технологияларини қўлланилиши назарда тутилган:

- модулларнинг барча маърузалари бўйича замонавий компьютер технологиялари ёрдамида мультимедияли тақдимот тайёрлаш;
- амалий машғулотларда педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш;
- тингловчиларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш ва оммалаштириш назарда тутилган.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
2. И.А.Каримов. Ўзбекистон миллий истиқлол, истеъдод, сиёсат, мафкура, 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
3. И.А.Каримов. Биздан обод ва озод ватан қолсин, 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
4. И.А.Каримов. Ватан саждагоҳ қаби муқаддасдир, 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
5. И.А.Каримов. Бунёдкорлик йўлида, 4-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.
7. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
8. И.А.Каримов. Биз келажакимизни ўз қўлимиз билан курашимиз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
9. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
10. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
11. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
12. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкураси – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
13. И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
14. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
15. И.А.Каримов. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: «Маънавият». –Т.: 2008.-176 б.
16. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.
17. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, «Халқ сўзи», 1998 й., 15 май 2- бет.
18. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
19. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чоратадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
- 21.** Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта

тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.

22. Муртазаев А. Бердақ шығармаларындағы заманагөйлик ҳам шеберлик. Нөкис, "Қарақалпақстан". 1993.
23. Нурмухаммедов М.К. Бердах великий поэт Каракалпакского народа. из-во "ФАН" УзССР, Ташкент, 1977.
24. Пахратдинов Ә. Бердақ шайыр творчествосының жыйналыў, басып шығарылыў ҳам изертлениў тарийхынан. Нөкис, "Қарақалпақстан". 1990.
25. Хайтметов А. Бердақ поэзиясының демократлық характери. Бердақ ҳаққында сөз. Нөкис, "Қарақалпақстан". 1987.
26. Ҳамидов Ҳ. Бердақ шығармаларының қолжазбалары. "Әмиўдәрья" журналы, 1972, №8.
27. Ҳамидов Ҳ. Бердақтың жаңа қосықлары. "Совет Қарақалпақстаны" газетасы, 1972, №8.
28. Ҳамидов Ҳ. Бердақтың "Шежире" шығармасының нұсхалары. "Әмиўдәрья" журналы, 1979, №8.
29. Ҳамидий Ҳ. Шығыс тиллериндеги жазба дереклер. Нөкис, "Билим". 1991.
30. Байниязов Қ. Қосықтың күши. Нөкис, 1978.
31. Генжемуратов Б. Әжинияз лирикасының поэтикасы. Нөкис, 1997.
32. Даўлетов Б. Қазы Мәўликтің дәретиўшилиқ жолы Автореферат. 2002.
33. Әлеўов Ә. XIX әсирдің ақыры XX әсирдің басындағы қарақалпақ әдебиятындағы ағартыўшылық пикирлер. Нөкис, 1992.
34. Жәримбетов Қ. Ашық Зийўар. Нөкис, 1998.
35. Жәримбетов Қ. Бердақтың нәсиятлары-руўхый ғәзийнемиз. Нөкис, 1997.
36. Каримов А. Жийен жыраўдың өмири ҳам творчествосы. Нөкис, 1963.
37. Қәлиметов Б. Әжинияз лирикасы. Нөкис, 1983.
38. Мамбетов К. Әжинияз. Нөкис, 1994.
39. Пирназаров А. XIX әсирдің екінши ярымы XX әсирдің басындағы қарақалпақ әдебияты. Нөкис, «Билим», 1996.
40. Пирназаров А. Жийен ҳам Омар шайырдың дәретиўшилиқ шеберликлери. Н-1993.
41. Пирназаров А. Мастерство Ажинияза. Нөкис, 1983.
42. С.Бахадырова «Китабы дедем Коркут», «Қоблан», «Едиге» ҳам хәзирги әдебият ҳаққында ойлар. Нөкис, 1992.
43. Ҳамидов Ҳ. Шығыс тиллериндеги жазба дереклер. Нөкис, 1992.
44. Арипов М. Интернет ва электрон почта асослари.- Т.; 2000 й. 218 б.
45. Азизходжаева Н.Н. «Педагогик технология ва педагогик махорат» Чўлпон: 2005й. 213 б.
46. Белкин А.С., Жаворонкова В.Д., Зими́на И.С. Конфликтология: Наука о гармонии. – Екатеринбург, 1995. 312 с.
47. Воронин Г.Л. Конфликты в школе.// Социологические исследования, 1994. - № 3

48. Гимпель Н.Л. Условия продуктивного разрешения педагогического конфликта // Психология обучения. – 2002, №7. С. 12-16.
49. Гордон Драйден, Джанет Вос. Революция в обучении. – перевод с англ. – М.: Парвинэ, 2003 – 670 с.
50. Гусева А.И. Работа в локальных сетях. - М.: 1996. 218 с.
51. Гуломов С.С., А.Х.Абдуллаев. «Виртуальные стенды для имитации функций учебных мастерских и лабораторных установок». МВССО. Т.,2002. 98 с.
52. Давлетшин М.Г., Тўйчиева С.М. Умумий психология. - Т.: ТДПУ, 2002й. 218 б.
53. Сатторов. А. «Информатика ва ахборот технологиялари». - Академик лицей ва касб – ҳунар коллежлар учун дарслик. – Т.: Ўзбекистон, 2002 й. 325 б.
54. М.Х.Лутфуллаев., М.А.Файзиев. «Интернет асослари», СамДУ нашриёти. 2001 й. 198 б.
55. Б.Ғ.Қодиров. У.Бегимкулов, А.А.Абдуқодиров. «Ахборот технологиялари». Электрон дарслик. 2002 й. 213 б.
56. Ғозиев Э. Психология методологияси. - Т.: Университет, 2002 й. 198 б.
57. Ғозиев Э. Умумий психология. 1, 2-китоб. - Т.: Университет, 2002 й. 212 б.
58. Ғозиев Э., Мамедов К. Касб психологияси. - Т., 2003 й. 183 б.
59. Ижтимоий педагогика. / Н.Эгамбердиева - Т.: Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2009. – 232 б.
60. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика. – М., 1991й. 326 с.
61. Ишмухаммедов Р.Ж. «Инновацион технологиялар ёрдамида ўқитиш самарадорлигини ошириш йўллари» Тошкент: 2000й. 161 б.
62. Каримова В.М. Психология. - Т.: Шарқ, 2000 й. 210 б.
63. Махсудова М.А. Мулоқот психологияси. - Т., 2006 й. 183 б.
64. Мавлонова Р., Холикбердиев К., Тураева О. Педагогика.– Т.: Укитувчи, 2006 й. 298 б.
65. Маклаков А.Г. Общая психология. - СПб.: Питер, 2003 г. 316 с.
66. Немов Р.С. Психология. - М.: ВЛАДОС, 2003.- 1-2-т. 518 с.
67. Оконь В. Ведение в общую дидактику. М., 1990 г. 128 с.
68. Основы психологии: Практикум. (Пед. сост. Л.Д.Столяренко) Ростов Н.Д. 2006 г. 299 с.

Интернет маълумотларн:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот маркази сайти: www.press-service.uz
2. Ўзбекистон Республикаси Давлат Ҳокимияти портали: www.gov.uz
3. Ахборот-kommunikatsiya texnologiyalari izohli lug'ati, 2004, UNDP DDI: Programme www.lugat.uz, www.glossaiy.uz
4. Ўзбек интернет ресурсларининг каталоги: www.uz
5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz

6. <http://www.bank.uz/uz/publisIVdoc/>
7. www.press-uz.info
8. <http://www.uforum.uz/>
9. Axborot resurs markazi <http://www.assc.uz/>
10. <http://www.xabar.uz>
11. www.ziyonet.uz
12. www.edu.uz
13. www.pedagog.uz
14. www.tdpu.uz

